

Складнопідрядне речення. Розділові знаки в складнопідрядному реченні

Автор: Дячук Олена Володимирівна

Українська мова. 9 клас.

Тема Складнопідрядне речення. Розділові знаки в складнопідрядному реченні

Мета: поглибити знання про основні типи підрядних частин, їх місце в складнопідрядних реченнях відповідно до головної частини; формувати загальнопізнавальні вміння знаходити в тексті складнопідрядні речення, аналізувати їх, правильно інтонувати ці синтаксичні конструкції, доречно розставляти потрібні розділові знаки; розвивати творчі вміння трансформувати, конструювати складнопідрядні речення з різними типами підрядних частин; спираючись на мовленнєво-комунікативний дидактичний матеріал, розширювати науковий світогляд учнів.

Хід уроку

Із неба в український край

Іде зимовий Миколай

I Організаційний момент

II Ознайомлення учнів з темою, метою й завданнями уроку

III Уведення учнів у змістово-тематичне поле уроку

Сьогоднішній урок проходитиме під єдиною тематичною лінією, яка пов'язана із циклом зимових свят, а зокрема - «Святий Миколай».

А чи відомо вам, що Святий Миколай був багатою людиною і дбав про бідних людей тих часів. Найбільш імовірно, що традиція подарунків пішла від відомого випадку, коли один збіднілий чоловік не міг забезпечити своїх трьох доньок приданим. За тамтешніми звичаями, вони не змогли б вийти заміж, і, якщо б їм не вдалося знайти роботу, то довелося б стати повіями. Миколай, у той час ще не єпископ, дізнавшись про це, вирішує скористатись батьківським спадком щоб зарадити біді. Протягом трьох ночей він пробирався до убогої хатини та щоразу закидав крізь вікно у кімнату, де ночували сестри, шмат золота — на придане для кожної з дочок. Крім того, святий Миколай бажав, щоб ті три дочки не знали хто їм закидав це золото. За цим прикладом батьки почали таємно класти подарунки своїм дітям, які вірили, що це — подарунки від святого Миколая.

В незалежній Україні образ святого Миколая і традиції дарувати подарунки відроджуються. Святий

Миколай розглядається як вітчизняний аналог російського Діда Мороза, американського Санта Клауса та відповідних персонажів в інших країнах. 6 червня 2006 року Президент України Віктор Ющенко підписав указ «Про заходи щодо відродження традиційного народного мистецтва та народних художніх промислів в Україні», що передбачає, зокрема опрацювання питання створення комплексу «Садиба Святого Миколая» в Івано-Франківській області. У 2010 році президент Віктор Янукович доручив уряду передбачити в держбюджеті на 2011 рік кошти на будівництво Маєтку святого Миколая в національному природному парку «Гуцульщина». У цей день багато молодіжних та юнацьких організацій проводять багато благодійних акцій для сиріт. До свята приурочуються й інші події. Так, у Львові, традиційно саме 19 грудня, на Миколая, відкривають різдвяну ялинку.

Тематика речень та завдань сьогоднішнього уроку будуть нерозривно поєднані із образом Святого Миколая, і протягом уроку учні, які активно працюватимуть, отримають оцінки-подарунки.

Також тематичне поєднання відбуватиметься і з символом наступного року – змією.

IV Генералізація знань з теми

«Зміїне кубло»

Дайте відповіді на питання (кожна змія має номер питання)

1. *Що таке складне речення?*
2. *Яка різниця між сполучниковими та безсполучниковими реченнями?*
3. *Чим відрізняються складносурядні та складнопідрядні речення?*
4. *Чим з'єднані частини складнопідрядного речення?*
5. *Які є види складнопідрядних речень?*
6. *Дайте приклад складносурядного речення.*
7. *Дайте приклад складнопідрядного речення з підрядною частиною з'ясувальною.*
8. *Дайте приклад складнопідрядного речення з підрядною частиною означальною.*
9. *Дайте приклад складнопідрядного речення з підрядною частиною обставинною.*
10. *Яка різниця між сполучником та сполучним словом?*

V Зорово-слуховий диктант

- 1) М...який пу...настий сніг рівним шаром покрити землю.
- 2) Сніг всюди на ла...ках на дахах будинків на д...р...вах.
- 3) І тільки де не де в...дніють...ся ч...рвоні к...тяги горобини, що пр...вертають увагу птахів.
- 4) Дуже ошатна під шабками снігу ялина - а у чистому повітрі пахне хвоєю.
- 5) Хлопці з радісними криками розмахуючи руками зпускаються на санках з крутого берега річки.

VI Виконання практичних завдань дослідницького характеру

Учень виходить до дошки та витягує із кишеньки змію, кожна тваринка має номер, що відповідає номеру речення для розбору: підкреслити граматичну основу, розставити розділові знаки та накреслити схему. Тематика всіх запропонованих речень - зима та день Святого Миколая.

VII Виконання вправи 220 (списати речення та розставити розділові знаки).

VIII Розвиток зв'язного мовлення

Проглядаючи слайди, складіть невеликий зв'язний текст (3-4 речення) на тему «Чарівний подих зими», використовуючи складнопідрядні речення з різними видами підрядних частин.

Чарівна краса перехоплює подих, коли ступаєш на пухнастий килим і потрапляєш у королівство

зими-чаклунки. Поглянеш навкруги, прислухаєшся до ледь відчутної мелодії кружляючих сніжинок – і затамує подих. Сніжинки, як дивовижні зірочки, що прикрашають у срібний одяг красуні-ялинки, могутні велети-дуби, віковічні сторожі лісу. Та не завжди панує така чарівність, бо інколи насупиться раптово сизе небо, бо налетить сердитий вітер і підхопить сніжинки і закружляє їх у швидкому танку. Якщо закружляє віхола у верховітті могутніх дубів, то заколише вона оголені віти, і посиплуться діамантові прикраси на землю-матінку.

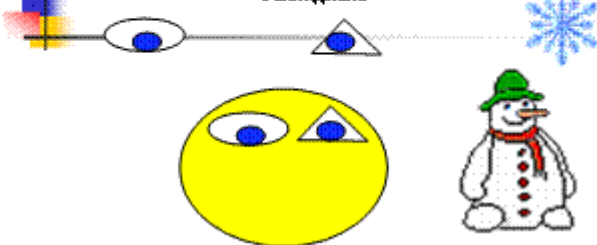
Коли через мить знову все заспокоїться, ліс посміхнеться зимі-чаклунці і... задрімає.

IX Виконання завдань із заповненням частин смайлика

У вас на партах є заготовка до смайлика. Кожна відповідь на запитання відповідає схематичному зображенню

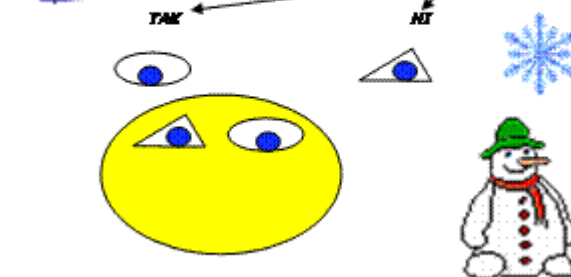
1. Речення за кількістю граматичних основ поділяються на

просте та складне   просте неускладнене та просте ускладнене

2. Складнопідрядні речення можуть мати лише одну підрядну частину, яка або в'язково знаходиться перед головною або розриває головну частину. Так чи ні?

ТАК   НІ

3. Речення

Завтра надворі йтиме пухнастий сніжок, так що після уроків ми підемо ліпити сніговика.

Складає речення з двох підрядних частин

наслідкову   чи   допустову

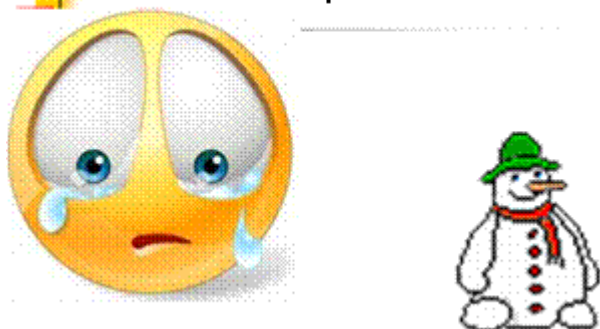
4. Скільки підрядних частин у поданому реченні

Подорожні на квітнику зупинилися, щоб оглянути чарівну природу зимового степу, який закутаний завірюючою у білу пухнасту шублу.

чотири   два   три

Не засмулуйся, а повтори пройдений матеріал

Молодець, ти гарно засвоїв тему!!!

X Виконання тестових завдань на тему «Складнопідрядне речення».

XI Творче моделювання

Складіть складнопідрядні речення, додавши до поданих головних частин підрядні. Накресліть схеми речень.

1. 1. *Одного разу хлопця (Миколая) помітили за тим, що ...*
2. 2. *Давай наздоганяти ...*
3. 3. *Отут-то довідалися, що ...*
4. 4. *Миколка добре вчився. Став священиком, коли ...*
5. 5. *І все своє життя допомагав людям, бо ...*
6. 6. *Покликав його Господь до себе, коли ..., і сказав, що ....*

XII Фільм-узагальнення

XIII Узагальнення та систематизація

- *Які є види складнопідрядних речень?*
- *Які розділові знаки вживаються у складнопідрядних реченнях?*
- *Яка різниця між сполучником та сполучним словом?*
- *Які є види складнопідрядних речень з підрядними обставинними?*

XIV Оцінювання. Домашнє завдання : вправа 221, повторити правила.